

**รูปแบบการรณรงค์การจัดสวัสดิการแรงงาน
ของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน
: ศึกษากรณี การจัดงานสัปดาห์สวัสดิการแรงงาน**

โดย

นายชนชล สุรียนาคางกูร

**ผู้ขอรับการประเมินในตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านประกันสังคม
(เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 9 ชช.)**

ตำแหน่งเลขที่ 12

สำนักงานประกันสังคม

กระทรวงแรงงาน

1 12.05 6
11351
2516

ห้องสมุดกระทรวงแรงงาน

08893

รูปแบบการรณรงค์การจัด

บทคัดย่อ

ผลการศึกษา	:	รูปแบบการรณรงค์การจัดสวัสดิการแรงงาน ของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน : ศึกษารณณี การจัดงานสัปดาห์สวัสดิการแรงงาน
โดย	:	นายธนชล สุริยนาคางกูร
ปีพุทธศักราช	:	2546

พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 กำหนดให้มีคณะกรรมการสวัสดิการแรงงานเป็นองค์กรไตรภาคี มีหน้าที่ด้านนโยบายสวัสดิการแรงงาน และมีคณะกรรมการสวัสดิการในสถานประกอบกิจการเป็นองค์กรตัวแทนลูกจ้าง มีหน้าที่ร่วมหารือกับนายจ้างเพื่อจัดสวัสดิการให้แก่ลูกจ้างในสถานประกอบการ นอกจากนี้ ในการใช้บังคับกฎหมายให้เกิดประโยชน์สูงสุด รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม (นายจองชัย เทียงธรรม : 14 กรกฎาคม 2542 - 11 เมษายน 2543) ยังได้กำหนดคนโยบายส่งเสริมการจัดสวัสดิการแรงงานในสถานประกอบการอย่างทั่วถึงตามที่กฎหมายกำหนดด้วย กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน โดยกองสวัสดิการแรงงาน จึงได้จัดงานสัปดาห์สวัสดิการแรงงาน เพื่อรณรงค์ให้ทุกฝ่ายเห็นความสำคัญและการจัดงานครั้งนี้มีผู้เข้าร่วมงานเป็นจำนวน 2,782 คน จากสถานประกอบการ 1,404 แห่ง จึงน่าสนใจศึกษาว่า มีปัจจัยใดบ้างที่มีผลทำให้การจัดงานครั้งนี้มีผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนาเป็นจำนวนมาก และได้ผลสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมให้นายจ้างกับลูกจ้างและประชาชนทั่วไป เข้าใจประโยชน์ของการจัดสวัสดิการแรงงานตามที่กฎหมายกำหนดและสวัสดิการแรงงานที่นอกเหนือกฎหมาย ศึกษาแนวทางการส่งเสริมให้คณะกรรมการสวัสดิการในสถานประกอบกิจการเข้าใจบทบาทหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ศึกษาและวิเคราะห์การจัดงานสัปดาห์สวัสดิการแรงงานครั้งแรกในปี พ.ศ. 2543 ซึ่งเป็นการเปลี่ยนนโยบายของรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม (นายจองชัย เทียงธรรม) ผู้การปฏิบัติว่า องค์กรที่รับผิดชอบสามารถนำและกระตุ้นทรัพยากรทางการบริหาร ตลอดจนกลไกที่สำคัญทั้งหมด เพื่อปฏิบัติงานให้บรรลุผลตามนโยบายที่ระบุไว้ได้อย่างไรหรือไม่ และเพื่อเสนอแนะแนวทางการรณรงค์การจัดสวัสดิการแรงงานของกรมสวัสดิการและ คุ้มครองแรงงานในครั้งต่อไป โดยการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารด้านการจัดสวัสดิการแรงงาน และการสัมภาษณ์ผู้เข้า

ร่วมงานสัปดาห์สวัสดิการแรงงาน ปี 2543 จำนวน 28 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่าง 1 ต่อ 100 จากผู้เข้าร่วมงาน 2,782 คน ตามหลักความน่าจะเป็นทางสถิติ

ผลการศึกษา

1. ความเข้าใจเกี่ยวกับคณะกรรมการสวัสดิการในสถานประกอบการ

- ภาพรวม ณ สิ้นปี พ.ศ. 2545 ในสถานประกอบการมีการจัดตั้งคณะกรรมการสวัสดิการในสถานประกอบการแล้ว ดังนี้ ในเขตกรุงเทพมหานคร คิดเป็นร้อยละ 68.00 ในส่วนภูมิภาค คิดเป็นร้อยละ 71.00 เหตุผลที่สถานประกอบการหลายแห่งยังไม่ได้จัดตั้งคณะกรรมการสวัสดิการ เพราะนายจ้างยังไม่ให้ความสำคัญเท่าที่ควรในการจัดตั้งคณะกรรมการสวัสดิการ และเกรงว่าจะเป็นแนวทางในการจัดตั้งสหภาพแรงงาน นอกจากนี้ยังคิดว่าได้จัดสวัสดิการให้ตามที่กฎหมายกำหนดไว้แล้ว สำหรับลูกจ้างยังไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่และสิทธิของตนเท่าที่ควรและขาดการยอมรับจากนายจ้าง แม้ว่าจะได้รับการเลือกตั้งให้เป็นคณะกรรมการก็ตาม ส่วนปัญหาข้อกฎหมาย ถึงแม้จะมีการแก้ไขประกาศว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้งแล้ว แต่ยังไม่มีความชัดเจนในวิธีการเลือกตั้งเมื่อมีผู้สมัครครบจำนวนเป็นกรรมการก็ไม่ควรจัดให้ลงคะแนนอีกแต่อย่างใด ปัญหาส่วนใหญ่ยังคงเป็นสภาพเดิมที่ยังไม่ได้รับการแก้ไข

2. การจัดงานสัปดาห์สวัสดิการแรงงาน

- การจัดงานสัปดาห์สวัสดิการแรงงาน ในปี 2534 มีประโยชน์มากทำให้นายจ้างและลูกจ้างเข้าใจและเห็นคุณค่าของการจัดสวัสดิการในสถานประกอบการมากขึ้น โดยคิดเป็นร้อยละ 100 ของสถานประกอบการที่เข้าร่วมงานสัปดาห์สวัสดิการแรงงาน ได้ดำเนินการจัดตั้งคณะกรรมการสวัสดิการในสถานประกอบการเรียบร้อยแล้ว

- ผู้เข้าร่วมงานสัปดาห์สวัสดิการแรงงาน ร้อยละ 98.00 มีความเห็นว่าควรจัดงานสัปดาห์สวัสดิการแรงงานเป็นประจำทุกปี เช่นเดียวกับการจัดงานสัปดาห์ความปลอดภัยในการทำงาน เพราะเห็นว่ามีผลสำคัญต่อลูกจ้างหรือผู้ใช้แรงงาน เช่นเดียวกัน เนื่องจากการจัดงานสัปดาห์สวัสดิการแรงงานในปี 2543 เป็นจุดเริ่มต้นของการรณรงค์ให้นายจ้างเห็นความสำคัญในการจัดสวัสดิการให้แก่ลูกจ้างเป็นอย่างมาก

ข้อเสนอแนะ

1. การพัฒนานโยบาย การจัดงานสัปดาห์สวัสดิการแรงงานควรได้รับการพัฒนานโยบายให้เกิดความต่อเนื่อง เช่นเดียวกับการจัดงานสัปดาห์ความปลอดภัยในการทำงาน

2. การปรับปรุงระเบียบกฎหมาย เพื่อไม่ให้มีความซ้ำซ้อนและทำให้เกิดความคล่องตัวในการจัดสวัสดิการในสถานประกอบการ ควรปรับบทบาทของคณะกรรมการลูกจ้างกับคณะกรรมการสวัสดิการในสถานประกอบการให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน

คำนำ

“รูปแบบการรณรงค์การจัดสวัสดิการแรงงานของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน : ศึกษากรณี การจัดงานสัปดาห์สวัสดิการแรงงาน” เป็นผลงานทางวิชาการลำดับที่ 3 ในการขอรับการประเมินในตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านประกันสังคม สำนักงานประกันสังคม กระทรวงแรงงาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมให้คณะกรรมการสวัสดิการในสถานประกอบกิจการ และเจ้าของสถานประกอบการเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ซึ่งผู้ศึกษาได้มีส่วนร่วมในการจัดงานสัปดาห์สวัสดิการแรงงาน ในปี 2543 ในฐานะเป็นผู้อำนวยการกองสวัสดิการแรงงาน (1 ตุลาคม 2542 - 8 พฤศจิกายน 2543) กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน โดยการวิเคราะห์นโยบายและแปลงนโยบายของรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม (นายทองชัย เทียมธรรม : 14 กรกฎาคม 2542 - 11 เมษายน 2543) เพื่อนำไปปฏิบัติให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยรูปแบบการรณรงค์การจัดงานสัปดาห์สวัสดิการแรงงาน และมีกิจกรรมหลากหลายในงานเพื่อส่งเสริมการจัดสวัสดิการแรงงานในสถานประกอบกิจการให้บรรลุผลตามนโยบายของรัฐมนตรี ฯ ซึ่งกำกับราชการกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานในขณะนั้น

ผู้ศึกษาหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ผลการศึกษาเรื่องนี้จะเป็นแนวทางในการศึกษากระบวนการนโยบายสำหรับผู้สนใจด้านนโยบายศาสตร์ โดยเฉพาะในด้านการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ เป็นการสร้างนามธรรมให้เกิดเป็นรูปธรรม อันจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการวิเคราะห์นโยบายในระบบราชการและการพัฒนานโยบายของหน่วยงานต่อไป

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(1)
คำนำ	(3)
สารบัญ	(4)
สารบัญแผนภูมิ	(7)
บทที่ 1 บทนำ	1
1. ความสำคัญของการจัดสวัสดิการแรงงาน	1
2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา	4
3. ขอบเขตของการศึกษา	4
4. วิธีการศึกษา	4
5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา	6
6. การนำเสนอรายงานการศึกษา	6
บทที่ 2 การสวัสดิการแรงงานในประเทศไทย	8
1. ความหมายของสวัสดิการแรงงาน	8
2. ที่มาของการจัดสวัสดิการแรงงาน	11
3. วัตถุประสงค์ในการจัดสวัสดิการแรงงาน	15
4. หลักการจัดสวัสดิการแรงงาน	19
5. การจัดสวัสดิการแรงงานตามหลักแรงงานสากล	21
6. รูปแบบของสวัสดิการแรงงานในประเทศไทย	27
7. สวัสดิการแรงงานในความรับผิดชอบของกรมสวัสดิการ และคุ้มครองแรงงาน	31
8. คณะกรรมการสวัสดิการแรงงานกับคณะกรรมการสวัสดิการ ในสถานประกอบกิจการ	34
9. แนวทางการปรับปรุงการจัดสวัสดิการแรงงาน	49

บทที่ 3	นโยบายส่งเสริมการจัดสวัสดิการแรงงาน	53
1.	ความเข้าใจทั่วไปเกี่ยวกับนโยบาย	53
2.	ความเข้าใจเกี่ยวกับพื้นฐานนโยบายทางสังคม	56
3.	ตัวแบบการวิเคราะห์การนำนโยบายส่งเสริมการจัดสวัสดิการ แรงงานไปปฏิบัติ	58
4.	นโยบายส่งเสริมการจัดสวัสดิการแรงงาน	61
บทที่ 4	การวิเคราะห์การจัดงานสัปดาห์สวัสดิการแรงงาน ปี 2543	62
1.	โครงการจัดงานสัปดาห์สวัสดิการแรงงาน ปี 2543	62
1.1	สาระสำคัญของโครงการจัดงานสัปดาห์สวัสดิการแรงงาน ปี 2543	62
1.2	ข้อสั่งการของรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงแรงงาน และสวัสดิการสังคม	65
2.	การสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	68
2.1	การสนับสนุนจากส่วนราชการ	69
2.2	การสนับสนุนจากสถานประกอบกิจการ การสนับสนุนค่าใช้จ่าย และการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์โดยสื่อมวลชน	70
3.	ลักษณะกิจกรรมของงานสัปดาห์สวัสดิการแรงงาน	71
3.1	การประชุมคณะกรรมการสวัสดิการในสถานประกอบกิจการ	71
3.2	การจัดนิทรรศการทางวิชาการ	72
3.3	การจัดจำหน่ายสินค้าราคาถูก	73
3.4	การจัดดนตรีคอนเสิร์ตเพื่อผู้ใช้แรงงาน	73
4.	ผลสำเร็จของการจัดงานสัปดาห์สวัสดิการแรงงาน ปี 2543	73
บทที่ 5	บทสรุปและข้อเสนอแนะ	75
1.	บทสรุปผลการศึกษา	75
2.	ข้อเสนอแนะ	76

บรรณานุกรม		78
ภาคผนวก		83
ผนวก ก.	แบบสัมภาษณ์ เรื่อง รูปแบบการรณรงค์การจัด สวัสดิการแรงงานของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน : ศึกษากรณี การจัดงานสัปดาห์สวัสดิการแรงงาน	84
ผนวก ข.	คำกล่าวรายงานในพิธีเปิดงานสัปดาห์สวัสดิการแรงงาน ปี 2543 ของนายชนชล สุริยนาคางกูร ผู้อำนวยการกองสวัสดิการแรงงาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน วันศุกร์ที่ 10 มีนาคม 2543	86
ผนวก ค.	คำกล่าวปราศรัยในพิธีเปิดงานสัปดาห์สวัสดิการแรงงาน ปี 2543 นายจองชัย เทียงธรรม รัฐมนตรีช่วยว่าการ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม วันศุกร์ที่ 10 มีนาคม 2543	88
ผนวก ง.	พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 หมวด 7 สวัสดิการ	91
ผนวก จ.	ประกาศกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการในการเลือกตั้งคณะกรรมการ สวัสดิการในสถานประกอบกิจการ (ลงวันที่ 19 สิงหาคม 2541)	94
ผนวก ฉ.	ประกาศกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการในการเลือกตั้งคณะกรรมการ สวัสดิการในสถานประกอบกิจการ (ลงวันที่ 14 พฤษภาคม 2545)	102

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
1. แสดงที่มาของคณะกรรมการสวัสดิการในสถานประกอบการ	40
2. แสดงการศึกษาการนำนโยบายไปปฏิบัติโดยใช้ตัวแบบทางการเมือง	60